

שפעת קשה מכה בארץ, בתי החולים נערכים לעומס

גל ראשון הקדים לבוא, גל שני אולי בזרז

נ. קצין

התראות מפני צפי לעונת שפעת קשה מהרגיל, חוזרות ומתפרסמות בפתחו של כל חורף מחדש. אולי בניסיון להריץ את כולנו להתחסן... אלא שהציבור התרגל להתייחס לאזהרות כאל "רעשי רקע", ושיעורי ההתחסנות הולכים ויורדים. השנה, כך מסתמן, נראה כי ההתראות היו נכונות: עונת שפעת עוצמתית מתרגשת עלינו, חלילה, מוקדם מהרגיל ומלווה בגל תחלואה יוצא דופן. מקרי מוות של ילדים צעירים, תינוקות שמחוברים למכשירי אקמו, עומס חריג בבתי החולים ושיעורי התחסנות נמוכים - כל אלה מציירים תמונה קשה ומדאיגה של החורף הנוכחי.

על פי דוח המרכז לבקרת מחלות, העונה מתבררת כחריגה ומוקדמת במיוחד. בהשוואה לעונה רגילה, שיאי התחלואה היו צפויים להופיע רק בעוד חודש-חודש וחצי. אבל כבר עתה, ברור שהשפעת הקדימה בכמה שבועות את הופעתה. לפי נתוני מכבי שירותי בריאות, רבע מהבדיקות המידגמיות לנגיפי נשימה (25%) נמצאו חיוביות לשפעת סוג A - לעומת 5% בלבד בתקופה המקבילה אשתקד! בקרב ילדים בגיל הגן, השיעור הגיע ל-59% חיוביים לשפעת!

נכון לסוף נובמבר אושפזו בבתי החולים 1,165 בני אדם עם שפעת. מתוכם עשרות בטיפול נמרץ. בבתי החולים הדסה, רמב"ם ושערי צדק דווח על תינוקות ופעוטות המחוברים למכונות הנשמה ואף למכשירי אקמו, בשל סיבוכי המחלה. מתחילת העונה דווחו 26 מקרי מוות, רובם בקרב 65 ומעלה. הקשה מנשוא הוא שלושה מקרי מוות טראגיים של ילדים בריאים, שאחד מהם אף חוסן, שנפטרו מסיבוכי השפעת (לשם השוואה, בעונת השפעת הקודמת דווח על 422 מקרי מוות, אך רובם התרחשו בשיא החורף ולא בתחילתו).

הצט"מ: חולי שפעת, אל תצאו מהבית!

התחלואה המתפרצת והדאגה לקראת הבאות, הביאה השבוע לכינוס חירום של הצוות לטיפול במגפות (הצט"מ) במשרד הבריאות, באופן חריג בשנים האחרונות.

מאז הקורונה, שבה כמעט נעלמה השפעת בזכות מסיכות, ריחוק חברתי וסגרם, התרגלנו לעונות שפעת קלות עד מתונות יחסית. אך חשוב לזכור שמערכת הבריאות חוותה עונות שפעת קשות למדי. הזיכרון הציבורי קצר, אבל רק בשנה שעברה - חורף תשפ"ה הוגדר כעונה קשה במיוחד, עם 422 מקרי מוות משפעת וסיבוכיה, 300 מבוגרים ו-74 ילדים שאושפזו בטיפול נמרץ. בשנה שעברה, אחוז המתחסנים היה 12% בלבד, כאשר בקרב ילדים בגילאי 13-18 נרשם אחוז חיסוניות מגוון של 6%. גם השנה שיעורי ההתחסנות נמוכים - על פי נתוני קופות החולים, נכון לתחילת החודש (1 בדצמבר) התחסנו 1.275 מיליון מבוטחים בלבד - כ-13% מכלל המבוטח-ים. עם זאת, יש לשער שהדיווחים על מקרי מוות של ילדים, ועל הצפי לתחלואה קשה, גורמים להרבה מאוד אנשים שטרם התחסנו - למחר למרפאה. בתקווה ששיעורי ההתחסנות יעלו...

בדיון שנערך בצט"מ, בהשתתפות אנשי מקצוע מבתי החולים, הקהילה, האקדמיה ומשרד הבריאות, הוצגו נתונים על עונת שפעת מוקדמת ובעוצמה גבוהה, כולל תחלואת ילדים משמעותית, בישראל ובמדינות נוספות בעולם - עם צפי לעונת תחלואה קשה.

המלצות הצט"מ: קריאה לכלל האוכלוסיה להתחסן נגד שפעת - תוך הדגשה שלמרות שהחיסון אינו מונע לחלוטין הידבקות, הוא מהווה גורם משמעותי בהפחתת חומרת המחלה ומסייע

כמה פעמים אפשר לחלות בחורף אחד?

נגיף ה-RSV הגורם לכעשירית מההצטננויות, זהו נגיף קל יחסית, אך עלול לגרום לסיבוכים נשימתיים קשים בעיקר בתינוקות קטנים וקשישים.

"אדנווירוס", לעומת זאת, מקובל בקרב הרופאים כ"הנגיף הכי נבזי" - הוא נוטה לגרום להצטננות משמעותית יותר, עם חום שיעול וכאבי שרירים, שיכולים להימשך זמן רב יותר, ומלווה בדלקות עיניים, דלקות גרון, דלקות אוזניים ואפילו דלקת ריאות.

נגיף מוכר נוסף שנפוץ בילדים הוא "פארא-אינפלואנזה" שעלול לגרום ל"קרופ" (דלקת גרון עם קושי נשימתי) ולברונכיטיס.

האם אפשר לחלות בשפעת יותר מפעם אחת באותה שנה? למרבה הצער, התשובה היא כן. קיימים זנים שונים של נגיף השפעת אינפלואנזה, ולכן ייתכן שאדם שחלה בון אחד יידבק בון אחר בהמשך.

בנוסף, קיימים מעל 200 נגיפים שונים שיכולים לגרום להצטננות, לעיתים קשה ודומה יותר לשפעת. השכיחים ביותר הם ה"רינו-וירוסים", שאחראים לכמעט מחצית ממקרי ההצטננות. לרוב הם גורמים למחלה קלה: נזלת, שיעול וקצת כאב גרון. נגיפי "קורונה-וירוסים" (אין קשר לנגיף מגיפת הקורונה) גורמים ל-20% מהמקרים, גם הם יחסית קלים.

באופן ניכר בצמצום הסיכון לתחלואה קשה ולתמותה.

למניעת הדבקה נרחבת, ממליצים רופאי הצט"מ לא להגיע לעבודה חולים ולא לשלוח ילדים חולים למסגרות. "רופאים בצט"מ ממליצים כי אנשים עם תסמינים חשוב שיהיו בבית עד ההחלמה, ולא יחשפו אחרים לתחלואה. כולל להמנע מהגעת ילדים חולים למסגרות חינוכיות על מנת שלא להדביק ילדים אחרים."

משרד הבריאות מדגיש כי החיסון בטוח, מומלץ מגיל שישה חודשים ומעלה, ומהווה את ההגנה היעילה ביותר עבור הציבור. החיסון זמין וניתן ללא תשלום בקופות החולים.

עקומת התפרצות פתאומית ותלולה

מה גורם לשפעת להתפרץ "בבת אחת"? עקומת ההתפרצות של השפעת, אומר פרופ' אפי בילבסקי מנהל היחידה למחלות זיהומיות בשניי-

מדי שנה, מתפרסמות אזהרות מפני עונת שפעת קשה. האם הפעם, האזהרות התממשו? ■ גל שפעת מוקדם ועוצמתי מכה בישראל, עם תחלואה גבוהה, תינוקות מחוברים לאקמו במצב אנוש, ומקרי מוות רח"ל של ילדים בריאים. מערכת הבריאות על סף עומס חריג ■ פרופסור אפי בילבסקי רופא בכיר משניידר: "עונת שפעת מוקדמת, משמעותה שאנשים רבים לא הספיקו להתחסן, ושיתכן שיהיה גל שני, אולי עם זן אחר" ■ בדיון חירום של הצוות לטיפול במגיפות (הצט"מ), מומלץ לציבור להתחסן לשפעת, ולא לצאת חולים מהבית! ■ רפאנו ד' ונרפא

גל שני עם זן אחר."

באשר לפירסומים על תחלואה קשה או על זן אלים במיוחד, שאינו נמצא בתרכיב החיסון, מציע פרופ' בילבסקי: "כל שנה טורחים גורמים שונים להוציא אותן אזהרות, ולכן לא הייתי מתרגש מזה יותר מדי. הזן ששולט כרגע במדינת ישראל מיוצג בחיסון. אין להסיק ממקרה יחיד (הילד שהיה מחוסן ונפטר) על הכלל. החיסון יהיה יעיל השנה באופן דומה למה שהיה בשנים הקודמות, בסביבות 50% יעילות. זה אומר שמי שמתחסן מקבל הגנה של 50% יותר ממי שאינו מתחסן, בעיקר מפני מחלה קשה. יש להתחסן מוקדם ככל האפשר ולא להתרגש מכותרות בעיתונים".

שפעת אינה מחלה קלה

בניגוד למחשבה השגויה, שפעת אינה מחלה קלה - והיא עלולה להיות קשה ולהגיע לסיבוכים ואף למקרי מוות חלילה. הגורם לשפעת הוא נגיף אחד בלבד - האינפלואנזה, עם שלושה סוגים עיקריים - זן שפעת A שהוא הדומיננטי והקשה יותר, זן שפעת B שגורם לתחלואה עונתית והוא פחות אלים, ושפעת C שהוא זן נדיר יחסית וגורם למחלה קלה. זן A הוא הנפוץ ביותר בישראל. בעונת החורף הנוכחית תת הזן העיקרי הוא H3N2. נגיפי השפעת נמצאים ברוק ובדרכי הנשימה ומועברים באוויר בעת שיעול, עיטוש ואפילו דיבור. בדרך כלל, מסתפקים בטיפול תומך - שתייה ומנוחה, וטיפול בסימפטומים. קיימות כיום תרופות אנטי-ויראליות, הניתנות בעיקר לאנשים שנמצאים בקבוצת סיכון. אנטיביוטיקה אינה יעילה נגד הנגיף (אלא אם מתפתח זיהום חיידקי). החיסון נגד שפעת הוא הכלי המרכזי להגנה - וכפי שמדגישים המומחים, הוא עשוי (בדרך הטבע) להיות ההבדל בין חיים למוות. החיסון מומלץ לכל האוכלוסיה מגיל 6 חודשים ומעלה, ובמיוחד למי שנמצאים בקבוצת הסיכון.